

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Romssa ja Finnmarkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija

Sted:
Tromsø
Dato:
03.09.2024

Vår ref.(bes oppgitt ved svar):
2019/3135
Deres ref.:
24/6064

Hammerfest kommune
Vann og avløp v/Geir Israelsen
Postboks 1224 /K

9616 Hammerfest

Saksbehandler:

Bjørn Arne Karlsen
77 64 22 15

Rapport fra tilsyn med Hammerfest renseanlegg (Rossmolla). Kontrollnummer: 2024.029.I.STF

Kontaktpersoner ved tilsynet:

Fra virksomheten:

Geir Israelsen, virksomhetsleder VA

Andre deltagere fra virksomheten:

Leif Inge Nilsen, stab TDE

John Olav Johansen, oppsynsmann

Rolf Brun, driftsleder HRA

*Fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark/
Romssa ja Finnmarkku stáhtahálddašeaddji:*
Bjørn Arne Karlsen

*Andre deltagere fra Statsforvalteren i Troms
og Finnmark*
Vigdis Johnsen

Tilsynet er initiert av Statsforvalteren som en naturlig oppfølging av forrige tilsyn den 08.09.2021, som ble gjennomført på Teams. I tillegg til å følge opp igangsatte prosesser fra forrige tilsyn, hadde Statsforvalteren behov for å gjennomføre et fysisk tilsyn ved Hammerfest renseanlegg.

Resultater fra tilsynet

Denne rapporten omhandler resultatet fra tilsyn med Hammerfest renseanlegg den 11.06.2024. Rapporten er å anse som endelig dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark avdekket 7 avvik under inspeksjonen.

Avvik:

- Virksomhetens utøvelse av systematisk internkontroll på avløpsområdet er ikke tilfredsstillende for å ivareta krav etter avløpsregelverket/utslippstillatelsen
- Virksomheten har ikke oversikt over mengden avløpsvann som går i overløp i eller ved renseanlegget
- Virksomheten har ikke oversikt over innlekking av fremmedvann og utlekking av avløpsvann på ledningsnett (herunder også andre overløp enn slike omfattet av avvik 2)

- Virksomheten har ikke etablert akkreditert prøvetaking av avløpsvann ved Hammerfest RA
- Antall analyserte inn- og utløpsprøver av avløpsvannet tilfredsstillende ikke kravet i utslippstillatelsen
- Virksomhetens håndtering av farlig avfall er ikke tilfredsstillende
- Midlertidig lagring av slam finner sted på Strømsnes

Anmerkninger:

Det ble ikke gitt noen anmerkninger ved tilsynet.

Avvikene er nærmere beskrevet fra side 5 og utover i rapporten.

Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet fra side 3.

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

03.09.2024	Per Kristian Krogstad	Bjørn Arne Karlsen
dato	leder forurensningsseksjonen	seniorrådgiver

Statsforvalteren i Troms og Finnmark/ Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeadji

Kopi av rapporten sendes til:

- Hammerfest kommune v/rådmann

1. Informasjon om den kontrollerte virksomheten

Ansvarlig enhet

Navn: Hammerfest kommune, Vann og avløp	
Organisasjonsnr.: 978608655	Eies av: 974793040
Bransjenr. (NACE-kode): 37.000 – Oppsamling og behandling av avløpsvann	

Kontrollert enhet

Navn: Hammerfest renseanlegg (Rossmolla)	Anleggsnr.: 5603.0123.01
Kommune: Hammerfest	Fylke: Finnmark
Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing	
Tillatelse gitt: 17.10.2014	Sist endret:

2. Bakgrunn for inspeksjonen

Inspeksjonen ble gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven, herunder at utslippstillatelsen av 17.10.2014 overholdes.

Tilsynet ble gjennomført i medhold av forurensningsloven § 48.

Inspeksjonstema

- Internkontroll
- Utslipp til luft
- Prosess og renseutstyr
- Utslipp til vann

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Andre forhold: Saker som framkom under inspeksjonen og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under inspeksjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Hammerfest kommune plikter snarest å rette opp de avvik som er beskrevet i denne rapporten. For at Statsforvalteren skal kunne avslutte saken, må Hammerfest kommune innen **15. desember 2024** sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvik er rettet, eller planlagt rettet.

Vi ber også om tilbakemelding på anmerkningene.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet eller e-post (sftfpost@statsforvalteren.no) til Statsforvalteren i Troms og Finnmark v/Bjørn Arne Karlsen.

4. Varsel om tvangsmulkt for retting av avvik

Statsforvalteren varsler herved at vi vil fatte vedtak om tvangsmulkt (jf. *forurensningsloven* § 73) dersom vi ikke har mottatt en skriftlig bekreftelse på at avvikene er rettet, eller hvordan de er planlagt rettet, innen 15. desember 2024. Tvangsmulkten vil påløpe dersom vi ikke har mottatt en bekreftelse på at avvik er rettet, eller en forpliktende plan for retting av avvik, innen 3 uker etter at vedtaket om tvangsmulkt ble fattet.

En eventuell tvangsmulkt vil være et engangsbeløp på kr 50 000,-.

Dere har anledning til å kommentere dette varselet. Eventuelle kommentarer må sendes til Statsforvalteren i Troms og Finnmark innen to uker etter at denne rapporten er mottatt.

5. Vedtak om gebyr

Vi viser til varsel og informasjon om gebyrplikt som ble gitt til virksomheten den 03. juni 2024. Virksomheter skal betale gebyr for kontroll utført av Statsforvalteren i samsvar med § 39-3 i forurensningsforskriften. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Gebyrsatser for kontroll av virksomheter etter forurensningsloven er fastsatt i forurensningsforskriften §§ 39-7 og 39-8.

På bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk vil Hammerfest kommune bli ilagt et gebyr på kr 38 900,- for inspeksjonen, jf. forurensningsforskriften §§ 39-7. Dette tilsvarer gebyrsats 1 for tilsyn av inntil en dags varighet. Virksomheten vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen. Vi viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Klageadgang

Vedtaket om gebyr kan påklages til Miljødirektoratet innen 3 uker, jf. §§ 28 og 29 i forvaltningsloven. Eventuell klage bør være skriftlig begrunnet og adressert til Miljødirektoratet, men sendes via Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Statsforvalteren vil vurdere endring av vedtaket eller sende saken videre til Miljødirektoratet for endelig vedtak. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsett ovenfor må betales inn. Dersom Miljødirektoratet tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

6. Innsyn

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via postjournalen til Statsforvalteren i Troms og Finnmark (jf. offentleglova) og via nettsiden www.norskeutslipp.no

7. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1

Virksomhetens utøvelse av systematisk internkontroll på avløpsområdet er ikke tilfredsstillende for å ivareta krav etter avløpsregelverket/utslippstillatelsen

Avvik fra:

Internkontrollforskriften §§ 4 og 5, punkt 5, 6, og 7
Utslippstillatelsen av 17.10.2014, pkt. 5, 10 og 11

Kommentarer:

Avviket underbygges av følgende funn ved tilsynet:

- Det kunne ikke fremlegges skriftlige rutiner for sentrale oppgaver ved virksomheten
 - Håndtering av farlig avfall – fra det skapes til det er levert/deklarerert
 - Håndtering av avvik fra de avdekkes til de er lukket
 - Opplæring av nyansatte/vikarer
 - drift og vedlikehold av ledningsnett
 - drift og vedlikehold av renseanlegget
- Ved forrige tilsyn var ansvar for deler av avløpsarbeidet fordelt på andre kommunale enheter. Nå er flere oppgaver tatt tilbake til Vann og avløp. Vi kan ikke se at dagens organisering av oppgaver på avløpsområdet er tatt inn i internkontrollen.
 - Påslippsavtaler, for eksempel, ble tidligere utarbeidet av Plan og næring, men skal være tatt tilbake. Vann og avløp kunne imidlertid på tilsynet ikke redegjøre for om slike avtaler er inngått.
- Det kunne ikke fremlegges oppfølgende handlingsplan basert på Rambølls rapport **Vurdering av risiko for ytre miljø, Hammerfest renseanlegg**, fra 31.05.2022. Rapporten konkluderer med fire røde og 11 gule hendelser. Statsforvalteren fikk under tilsynet inntrykk av at enheten for vann og avløp ikke har utøvd systematisk internkontroll for å løse sin oppgaveportefølje. Kartlegging og risikovurdering av problemområder innen avløp var mangelfull (jf. avvik 2 og 3), og nødvendige tiltak/handlingsplaner for å ivareta krav i utslippstillatelsen var ikke i tilstrekkelig grad prioritert eller fulgt opp, jf. avvik 4, 5 og 6.
- Det fremgår ikke av fremlagte avviksskjema **hvordan** avvik er blitt lukket, bare at de er lukket. Avviksbehandlingen var heller ikke tilfredsstillende ved forrige tilsyn 08.09.2021
- Virksomheten kunne ikke legge frem oversikt over alder og tilstand på ledningsnett, eller andel SP- og AF-ledninger i Hammerfest tettbebyggelse. Det kunne ikke fremvises (finnes) et oppdatert ledningskartverk ved tilsynet

Avvik 2

Virksomheten har ikke oversikt over mengden avløpsvann som går i overløp i eller ved renseanlegget

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5, punkt 6

Utslippstillatelsen av 17.10.2014, pkt. 4
Forurensningsforskriften § 14-10

Kommentarer:

Hammerfest kommune mangler fremdeles utstyr for å måle overløp. Dette gjelder overløp som er etablert for hydraulisk avlastning av renseanlegget.

Forholdet ble påpekt under avvik 1 i rapporten etter forrige tilsyn med virksomheten den 08.09.2021. Av kommunens tilbakemelding etter tilsynet i juni 2022 fremgikk det at anskaffelse av måleutstyr var satt i prosess, både med leverandør av renseanlegget for internt overløp, og eksternt firma for målere på tre overløp på ledningsnett som avlaster renseanlegget.

Vi fikk på tilsynet 11.06.2024 opplyst at - anskaffelsen var satt på vent av økonomiske årsaker. Statsforvalteren kan ikke se at anstrengt kommuneøkonomi skal være en gyldig grunn til ikke å tilfredsstille kravene til forsvarlig drift og vedlikehold av Hammerfest RA. Kostnadene ved drift og vedlikehold skal dekkes av abonnentene etter selvkostprinsippet, jf. forurensningsforskriften § 16-1 *Rammer for gebyrene.*

Vann- og avløpsgebyrer fastsatt i medhold av [lov 16. mars 2012 nr. 12 om kommunale vass- og avløpsanlegg](#) skal ikke overstige kommunens nødvendige kostnader på henholdsvis vann- og avløpssektoren. Ved beregning av selvkost bør de til enhver tid gjeldende retningslinjer for beregning av selvkost for kommunale betalingstjenester legges til grunn.

Kommunen fastsetter i forskrift regler for beregning og innkreving av vann- og avløpsgebyrene, samt gebyrenes størrelse, innenfor rammene av denne forskriften. Før kommunen gjør vedtak om gebyrenes størrelse, skal det foreligge et overslag over kommunens antatte direkte og indirekte kostnader knyttet til drifts-, vedlikeholds- og kapitalkostnader på henholdsvis vann- og avløpssektoren for de nærmeste tre til fem årene. Overslaget skal så vidt mulig utarbeides i sammenheng med kommunens rullerende økonomiplan. Det skal også foreligge et overslag over hvilke beløp gebyrene antas å innbringe

Statsforvalteren ser alvorlig på at virksomheten fortsatt ikke har oversikt over mengden avløpsvann som går i overløp i eller ved renseanlegget, da dette er avløpsvann som skal inkluderes ved beregning av renseanleggets rensegrad. I utslippsvedtaket av 17.10.2014 fremgår det at det gis unntak fra sekundærrensekravet i forurensningsforskriften § 14-8, og at renseanlegget skal tilfredsstille primærrensekrav fra 31.12.2015.

Det er en klar forutsetning for unntaket at primærrensekrav overholdes, jf. § 14-8, tredje ledd. Dette kan kommunen ikke dokumentere når man ikke har oversikt over utslippene av urensset avløpsvann via flere overløp.

Avvik 3

Virksomheten har ikke oversikt over innlekking av fremmedvann og utlekking av avløpsvann på ledningsnettet (herunder også andre overløp enn slike omfattet av avvik 2)

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5, punkt 6
Utslippstillatelsen av 17.10.2014, pkt. 6
Forurensningsforskriften § 14-5

Kommentarer:

Som tidligere nevnt ble sanering av avløpsnett iht. handlingsdelen i *Hovedplan vann og avløp 2021-2029* er stanset av økonomiske årsaker. Sanering var begrenset i 2023 og har ikke blitt gjennomført så langt i 2024.

Det kunne ikke fremlegges tall for ledningsnettets virkningsgrad (hvor mye av generert avløpsvann som når frem til RA), og heller ikke et kvalifisert anslag for dette.

Det er igjen en klar forutsetning for unntaket fra sekundærrensekravet at primærrensekrav overholdes, jf. § 14-8, tredje ledd. Når man ikke har oversikt over hvor mye avløpsvann som forsvinner ut av ledningsnettets før det kommer til rensanlegget blir det vanskelig å dokumentere om primærrensekravet oppfylles. Samspillet mellom avvik 2 og 3 forsterker denne usikkerheten.

Avvik 4

Virksomheten har ikke etablert akkreditert prøvetaking av avløpsvann ved Hammerfest RA

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5, punkt 7
Utslippstillatelsen av 17.10.2014, pkt. 5
Forurensningsforskriften § 14-11

Kommentarer:

Også dette forholdet ble påpekt under avvik 1 i rapporten etter forrige tilsyn med virksomheten den 08.09.2021. Av kommunens tilbakemelding etter tilsynet i juli 2022 fremgikk det at Rambøll var engasjert for å bistå kommunen med risikokartlegging og nødvendig tilrettelegging av rensanlegget, samt opplæring av personell frem mot akkreditering (kontrakt datert 09.05.2022). Denne prosessen skulle ferdigstilles innen utgangen av 2023.

Akkrediteringsprosessen er fortsatt ikke avsluttet, og virksomheten kunne dermed ikke dokumenteres at inn- og utløpsprøver av avløpsvannet er representative.

Det ble sagt at Norsk akkreditering gjennomfører sin årlige akkreditering av anlegg i mai, og må ha melding om aktuelle anlegg i god tid. Hammerfest RA er da trolig ikke i posisjon for å bli akkreditert før tidligst i mai 2026. Det ble fremlagt et møtereferat fra Rambøll datert 01.02.2023 ved tilsynet. Her fremgår det at det da var flere forhold ved rensanlegget som ikke var på plass, og at det iht. kontrakt er kommunens ansvar å rette opp dette. Blant annet manglende måling av overløp i og ved rensanlegget.

Statsforvalterens forståelse av dette er at det er kommunens manglende oppfølging av kontrakten med Rambøll som er årsaken til at anlegget fortsatt ikke har akkreditert prøvetaking av avløpsvannet.

Statsforvalteren ser alvorlig på at virksomheten fortsatt ikke har fått på plass akkreditert prøvetaking, og forventer at kommunen sammen med konsulenten får prosessen på skinner igjen med mål om å få personell akkreditert for prøvetaking senest mai 2026.

Statsforvalteren vil vurdere en tvangsmulktprosess overfor kommunen dersom akkreditert prøvetaking ikke er tilrettelagt innen Norsk Akkrediterings akkrediteringsrunde våren 2026.

Avvik 5

Antall analyserte inn- og utløpsprøver av avløpsvannet tilfredsstillende ikke kravet i utslippstillatelsen

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5, punkt 7
Utslippstillatelsen av 17.10.2014, pkt. 5
Forurensningsforskriften § 14-11 og 14-12

Kommentarer:

Hammerfest renseanlegg har en dimensjonerende kapasitet på 12 600 pe. For renseanlegg med dimensjonerende kapasitet fra og med 10 000 pe skal det tas ut 24 inn- og utløpsprøver årlig. Disse skal tas etter en tidsplan (prøvetakingsplan) oppsatt på forhånd i virksomhetens internkontroll. Vann og avløp har fremlagt en prøvetakingsplan for 24 prøvetidspunkt i 2024, utarbeidet av Rambøll. Analyselaboratorium er Eurofins, 8400 Sortland.

I 2023 ble det analysert 19 inn- og utløpsprøver og i 2022 18 prøver. Dette ble på tilsynet forklart med at dårlig vær førte til at flyavganger fra Hammerfest ble kansellert, og siden prøvene ikke skal fryses er tidsvinduet for sending til laboratoriet lite.

Også utilstrekkelig antall analyserte prøver, sammen med manglende dokumentasjon på prøvenes representativitet for avløpsvannet, medfører at usikkerheten om renseanlegget tilfredsstillende primærrensekravet øker.

Statsforvalteren forventer at Hammerfest kommune/Vann og avløp legger frem rutiner som sikrer at det pålagte antall prøver av avløpsvannet blir tatt, og at disse kommer frem til laboratoriet i tide for sikker analyse.

Avvik 6

Virksomhetens håndtering av farlig avfall er ikke tilfredsstillende ved virksomheten

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5, punkt 7
Utslippstillatelsen av 17.10.2014, pkt. 11
Avfallsforskriften § 11-5 og 11-12

Kommentarer:

Ved virksomheten i Seilmakerveien 1 fant vi kun én beholder merket for farlig avfall – spraybokser. I beholderen fant vi også en malingsboks og en gassbeholder. Det ble opplyst at

farlig avfall ikke ble deklartert av Vann og avløp, men levert til Finnmark ressurselskap som restavfall. Videre at oljefilter ble levert til virksomhet *Vei og verksted* som holder til på samme lokalitet, og som er tilkoblet oljeutskiller. Farlig avfall ble fraktet fra HRA til Vann og avløps lokaler i Seilmakerveien 1.

Ulike fraksjoner farlig avfall skal ikke blandes dersom dette kan skape problemer for videre behandling av avfallet, og skal derfor oppbevares i egne egnede og merkede beholdere.

Det kunne ikke fremlegges dokumentasjon (kvittering) på at farlig avfall fra *Vann og avløp* ble underlagt den lovpålagte deklarasjonsordningen.

Avvik 7

Midlertidig lagring av slam finner sted på Strømsnes

Avvik fra:

Forurensningsloven § 7 (plikt til å unngå forurensning), jf. § 32 (håndtering av næringsavfall)
Forurensningsloven § 11 (særskilt tillatelse til forurensende tiltak), jf. § 29 (krav til anlegg for behandling av avfall)

Internkontrollforskriften § 5, punkt 6 og 7

Utslippstillatelsen av 17.10.2014, pkt. 11

Kommentarer:

Slam fra sandfang og sluker langs kommunale veier kjøres til Strømsnes. Det samme blir gjort med bunnslam fra sumpen på renseanlegget. Vi får opplyst at det i sin tid ble inngått en avtale med (gitt grønt lys av) FeFo om lagring av rene masser her.

Slam fra sandfang, sluk og bunnslam fra sump regnes som næringsavfall, og kan ikke anses som rene masser uten videre dokumentasjon/prøvetaking. Avfallet må håndteres i tråd med forurensningsloven § 32, og bringes til godkjent mottak. Midlertidig lagring av slike krever egen utslippstillatelse etter forurensningsloven § 29.

Virksomheten kunne på tilsynet hverken fremlegge avtale om lagring med FeFo (grunneier) eller utslippstillatelse for midlertidig lagring av avfall (Statsforvalteren), på Strømsnes.

8. Andre forhold

Slambehandling

Slam fra HRA kjøres ukentlig til Vefas i Alta

Slam fra slamavskillere kjøres til Mánnevárre slamanlegg ved Karasjok

Ristgods fra HRA kjøres til Finnmark Ressursselskap på Grøtnes

9. Dokumentunderlag

Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med underliggende forskrifter

- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven fra Statsforvalteren

Fremlagt dokumentasjon som ble benyttet for å verifisere faktiske forhold:

- Tiltaksplanen i Hovedplan VA 2021-2029, som er under utarbeidelse
- Prøvetakingsplan for 2024
- Analyserapporter for 2023

10. Informasjon til virksomheten

Regelverk som det ble informert om:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven)
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)